Ч. 67 Четвер 25 марта (6 цьвітня) 1899 Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адмінїстрация:** улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостивах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Бесїда пос. Вахнянина

виголошена при дебатї буджетовій.

(Конець).

А якеж було поведене Нїмцїв в послїдних часах? Они домагали ся зразу відкликаня язикових розпоряджень; коли се не помогло, старались розбити правицю; потім жадали виелїмінованя Чехів, відтак поваленя кабінету, а тепер домагають ся нїмецкого кабінету і національного централїзму, сполученого з скарбовим централїзмом та з ґеґемонією над всїми не-нїмецкими народами. А для декорациї приходить ще: los von Rom! а навіть: los von Oesterreich! (браво!) І чи в виду сих забаганок становиско инше в державній радї оправдане? Думаю, що вповни оправдане, тим більше, що парляментарна правиця не сполучила ся лише задля численної переваги, а сполучила в собі елементи, о якости котрих можна сказати лучше слово, нїж про ті елементи, що зібрались на лївици.

А до того виписала ся правиця на своїм прапорі оклики, що для нашої держави можуть бути лише спасенними, с. є.: переведене повної рівноправности всїх австрийских народів, а відтак бережене самоуправи. Оклики ті відповідають засадї justitia fundamentum regnorum, відповідають орґанїзмови Австриї яко конґльомерату з ріжних народів, відповідають і тій правдї, що сила цїлости зависить від правильного, успішного розвою складових частиць. Здає ся, що галицка делеґация витриває і на будуче на тім становиску національно-полїтичної децентралїзациї, а рівночасно для санациї краєвих фінансів упімне ся також о участь краів в доходах державного скарбу.

А тепер, позволить вис. Палата, поговорю коротко про наші домашні справи.

Щаслива судьба рішила, що вільно нам в тім законодатнім тїлї класти підвалини під будучність обох народів. Які будуть підвалини, такий буде і будинок. Сей згляд мусимо мати заедно на оцї. Уложимо наші міжнародні відносини мирно, то з мира сего, як взагалї з мира, мусить поплисти лише добро, добро для вас, добро для нас. Менї шкода, признаюсь, тих 38 лїт конституцийної свободи, що не завсїгди уміли репрезентанти обох народів — а може і не хотїли? — використати щасливе положене розпоряджаня собою так, як би належало ся. Ми нераз розходились з горичю в груди. Добре, що ті часи поволи минають. Добре, що ми уміли себе більше вирозуміти, бо по вирозуміню мусить прийти і до порозуміня. А здаєсь, що не ошибаю ся, наколи скажу, що тут в соймі, а ще в більшій мірі в віденьскім парляментї репрезентанти обох народів зайшли вже досить далеко по тій дорозї вирозуміня. На жаль, край і суспільність наша не далеко ще пішли в тім напрямі, ледви може вступили на указаду нами дорогу. Жаль, що обі суспільности, руска і польска, не зрозуміли, що борба лише розслаблює: виходить правильно в користь когось третого, обом народам найменше прихильного. І длятого, думаю, повинні ми заедно мати на очех аксіом, що нам поодиноким і всїй суспільности треба стреміти до поправи сих відносин. А вжеж виконати сю поправу повинні передовсїм правительство і власти автономні. Оба ті чинники мусять усувати все, що нас взаїмно болить, що нас ярить, в чім відчуваємо кривду і через що ми розходимо ся.

Панове догадуєтесь, що в мене на гадцї язикова справа. Народність і язикова справа, се два моменти нерозлучні. А що з язиковою справою треба обережно обходити ся, позаяк она дуже лоскотлива, то на се доказ маємо в цїлій Австриї, де язикове питане викликало так великий розстрій. Длятого я в сїй хвили маю до правительства той один постулят, щоби оно з всею строгостию берегло точного виконуваня тих всїх язикових розпоряджень, які видало центральне правительство в користь національних прав руского народа.

О се упоминали ся ми тому рік, о се упоминаємо ся і нинї, позаяк получшене на тім поли дуже незначне. Тут і там підвластні орґани поступають ще самовільно, мов би не було нїяких язикових постанов; поступають самовільно, з оскорбою прав нам признаних, на шкоду наших інтересів і против інтенций тогорічної одноголосної соймової ухвали, котру то ухвалу приняло в. правительство за свою.

Не хочу я розводити тут нїяких жалів, бо і не належу до людий, що плачуть. Не хочу і провокувати нових резолюций. Ми на разї не ідемо поза границї істнуючих розпоряджень язикових. Але з другого боку домагаємо ся, щоби в. правительство стояло на сторожи тих мінїмальних національних прав, які нам доси признано *(Браво!)*.

---

6)

ГЛУХИЙ КОВАЛЬ ПРАКОВСКИЙ.

(З мадярского — Кольомана Міксата).

(Дальше).

Такого малого студента можна дурити, він у всьо повірить.... Дякую, панно Пірошко, дякую! Всьо добре, я й так був би нїчого не сказав і тепер не скажу. Але що я мав взагалї казати? Таж нїчого не стало ся — нї раз нїчого, лише що менї жаль серце рвав.

Я дивив ся за нею понурим поглядом, як она там ішла за матерю і щезла за фіртку. Огірчений, підняв я кулаки, але сам не знаю, чи я грозив небу, чи образови Праковского, що уявляв ся перед моїми очами, лише тілько знаю, що я в злости крикнув:

— Иди, иди молити ся, ти гадино!

В тім однім слові змішали ся: лють, зависть, біль, відречене, обиджена любов і погорда.

Відтак тупнув я ногою, крикнув: „Ти на віки пропащий!" і мимохіть обернув ся до цьвіту мельона. Він там красував ся в сьвітлї сонця і колисав ся під вітром, що тепер сильнїйше шумів між листем дерев.

Моєю першою гадкою було, зірвати єго і потоптати ногами, але я инакше надумав ся, вирвав куснїк паперу з моєї записаної книжочки, і уколовшись терном в палець, написав кровію, що витекла з ранки:

— Проклятє на залюблених!

Осторожно вложив я картку в той сам цьвіт. Ти невинна цьвітко, подумав я, до тебе не маю жалю, але віддай їм той лист. В тій хвили надійшов дїд і крикнув з далека:

— То ти тут? Ти не міг без мене пійти до церкви, що? Може знов полеш? Ми вже добре спізнили ся, і менї здаєть ся, що прийдемо вже по проповіди; але всьо одно — я бодай скінчив мій інтерес.

— Дав, але хотїв наперед відтягнути собі процент, так, що не много хибувало і я був би з ним добре посварив ся.

Ми увійшли до церкви; орґани грали ще, але наші місця були вже заняті.

На моїм сидїв Дубек, новий властитель Лучини. Я всунув ся позаду лавок між селян, де моя тяжко зранена душа чула ся трохи свобіднїйшою. Хоч я собі постановив анї не оглядати ся на Пірошку, нї думати о нїй, то однако не міг я очий від неї відорвати.

Она нї разу не зглянула ся на мене і навіть не замітила, що я був в церкві, лиш заєдно крадьком дивила ся на поручника — так на поручника, що сидїв на своїм звичайнім місци за Дубеком. Ах, який же я був дурний! Она й доси все лиш на него дивила ся і з ним порозумівала ся, а я гадав, що она дивить ся на мене.

Тепер всьо менї вияснило ся: розмова матери з бабкою, страх на лици Пірошки, коли я взяв лист, і єї заклопотане в огороді, коли бояла ся, що єї зраджу. Тому то она сказала менї, що мене любить. Але як то всьо було хитро обдумане. Правду дїд казав, що я ще дуже дурненький. Я повинен був вже давно порозуміти ся на тім.

Я то оправдував, то обвинувачував себе і єї, але на всякий спосіб був я найнещаслившійший тут в церкві, і між тим, як співи вірних несли ся побожно до неба, моє серце було повне докорів: „Ах, Боже, чому мене так тяжко караєш? Чи я не зложив добре свого іспиту? Чи я не слухаю родичів і Тебе? Як я єї любив! Ти бачив то, Боже; чомуж віддала она своє серце другому?"

VIII.

Ідилля в лїсї.

То єсть істория моєї першої любови: капля меду в ведрі полину.

Але та капля була така солодка....

Кождий чує легкий подув весняного вітру. Але одного засягне він лиш тоненькою струєю, другого обвіє цїлого — але наслїдок такий самий. Тому то весняний промінь сонїчний такий дорогий, що не єсть ще нїчим дїйстним, лиш проблеском, обіцянкою, віщуном-предтечою, що обвіває теплом поля і оживляє завмерлї серця як сон.

Вакациї наближали ся до кінця і в сїм роцї не видів я вже більше Кріжнозкої церкви, хиба ще раз здалека, коли мене кілька днів пізнїйше відвозила мати до ґімназиї в Л.

Коло Кріжнозкого кладовища, де Чехи так славно забавляли ся, згубив наш кінь підкову.

— Ну, то красно зачинає ся! — почав нарікати фірман, зіскочивши з воза і підносячи зелїзо.

Новинки.

Львів дня 5-го цьвітня 1899.

— **Іменованя.** П. Міністер скарбу іменував геометрів евіденцийних: Мар. Мрочковского, Генр. Фляйшмана, Фел. Колодкевича, Алекс. Войдаловича, Едв. Михаловского, Ем. Задорецкого, Льва Гакера, Винк. Бартошиньского, Стан. Крудовского і Стан. Гавла старшими геометрами евіденцийними.

— **З університету.** Є. Е. п. Міністер віроісповідань і просьвіти затвердив ухвалу колеґії професорів що-до допущеня радника скарбового дра Руд. Ружицкого на приватного доцента для австрийского права скарбового, а дра Стан. Днїстряньского на приватного доцента для австрийского права приватного на правничім видїлї львівского унїверситету.

— **Ц. к. Намістництво** надїлило презентою на опорожнену греко-кат. парохію цїсарского наданя в Гозієві о. Павла Кульчицкого, дотеперішного завідателя тої парохії.

— **Зїзд інспекторів середних шкіл** з цїлої Австриї відбув ся минувшого тиждня у Відни в міністерстві просьвіти під проводом Міністра ґр. Біляндт-Райдта. Наради були довірочні. На підставі тих нарад, дотикаючих деякої реформи середних шкіл, мають незадовго вийти міністеріяльні розпорядженя.

— **Конференция директорів середних шкіл** Галичини відбуде ся у Львові в днях 24, 25 і 26 с. м. Перша така конференция відбула ся у Львові в р. 1893.

— **Засїданє видїлу руского товариства педаґоґічного** відбуде ся в суботу дня 8-го цьвітня о годині 6-ій де звичайно.

— **Конкурс.** Головний Видїл товариства „Просьвіта" у Львові оголошує отсим конкурс на посаду урядника в канцеляриї Товариства за місячною платнею 30 зр., почавши від 1 н. ст. мая 1899. Убігаючі ся мають предложити послїдне сьвідоцтво шкільне, виказати ся знанем язика руского в слові і письмі та долучити пробу письма.

— **Нова стация телєґрафу** буде отворена з днем 10 с. м. в Коморівці, бучацкого повіта при тамошнім урядї почтовім.

— **В Скалатщинї** їздили минувшого тиждня інжинери по полях коло Товстого для витичення зелїзничого шляху з Грималова до Калагарівки, котрої хати від хат російского міста Сатанова дїлить ріка Збруч. Тая лінїя зелїзницї буде досить рентуватись. Лінїя Товсте-Гусятин, взглядно Грималів-Товсте-Гусятин не має такої будучности, бо Гусятин вже без того сполучений зі Станиславовом і Тернополем.

— **Леонард Марконї,** професор львівскої полїтехнїки, помер передвчера у Львові, в 62-ім роцї житя. Покійний належав до спосібних артистів-різбарів і виготовив кілька памятників, між иншими памятник Фредра у Львові.

— **Перерва в зелїзничім руху.** На шляху Озеряни-Пилатківцї і Черепин подільских зелїзниць льокальних усунув ся насип, в наслїдок чого здержано рух поїздів товарових на просторі Виганка-Іване пусте. Подорожні, що їдуть поїздами особовими, мусять в тім місци пересїдати ся. Перерва потреває імовірно вісїм днів.

— **Віщуни весни,** бузьки, показали ся перший раз в околици Львова в послїдних днях марта на лугах між броваром лисинецким а Маривкою. Спершу було їх три пари, тепер збирає ся їх до 16 штук. Бідні птицї бродять по снїгу та шукають поживи по незамерзлих ровах та в сусїднім ставі.

— **Тиф в Камінеччинї.** Пишуть з Дїдилова: Помимо всїх средств осторожности, які камінецке староство зарядило, тиф не устає, але противно з кождим днем захвачує нові жертви. Дня 2 с. м. число хорих мало доходити майже до сотки. Дня 31 марта відбуло ся в Дїдилові консилїюм трех лїкарів, з Камінки, з Буска і зі Львова; они орекли, що єсть дїйстно пятнистий тиф. Школа вже від двох тижднів замкнена; жандарм стало від 10 днїв стационує і сторожить, щоби люди не відвідували хорих, не громадились разом, не волочились по коршмах і ярмарках і т. и. Припоручає ся десинфекцию, не вільно реконвалесцентам відвідувати других, ходити до церкви; трупа не вільно до церкви вносити і т. и. Все те суть средства осторожности, котрі звичайно в таких случаях видають ся. Они самі в собі добрі, але видко, що то не дїлає успішно в разах епидемії. Суть хати, де по 3—4 лежить хорих; а були випадки, що вся челядь лежала без памяти в найбільшій горячцї, здана на судьбу та на провидїнє Боже, бо не було чоловіка, котрий би недужим ложку води подав. Мабуть чи не лиха пожива буде тут головною причиною, що тиф так дуже лютить ся, а може в додатку й тїснота та нехарність є одною з найважнїйших причин, що ся зараза такі широкі розміри прибрала. Одно хиба щасте в тім нещастю, що смертельність у людий, Богу дякувати, невелика; доси було всего на всего щось 8—9 случаїв смерти. Але як дальше буде — лиш Господь знає!

— **Огонь в шпитали.** Дня 27 с. м. випалювали коминарі саджу в коминах кравевого шпиталя в Чернівцях і при тім іскри дістали ся на під будинку, а пізно в ночи вибух огонь. Межи недужими настав великий переполох, многі хотїли вискакувати вікнами, і тілько з трудом удало ся їх здержати. Завізвано сторожу огневу і она угасила огонь, але так сильно позливала повалу, що вода ляла ся на недужих. По кількох годинах огонь угашено і привернено лад в шпитали.

— **Крадїж на зелїзници.** З Тїшина доносять дня 3 с. м.: На стациї Рутка коншицко-богуминьскої зелїзницї, украдено з каси зелїзничої 25 тисячів зр. з суми 31.000 зр., котра була призначена на виплату пенсиї. Злодїй лишив в касї 6.000 зр. срібними ґульденами. Підозріного о крадїж диетаря Рота увязнено, але він не признає ся до вини і гроший у него не найшли. Здогадують ся, що мусїв їх передати братови з Америки, котрий гостив у него. Підозрінє упало на Рота длятого, що перед кількома тижднями відбирав він і був при розпакованю вертгаймівскої каси, котру привезли з Відня для зелїзничої каси, а коли відтак касу передавав начальникови стациї, віддав єму лише одну пару ключиків, між тим як фабриканти кас присилають звичайно по дві пари таких ключиків.

Телеґрами.

Відень 5 цьвітня. Конференция мужів довіря нїмецких партий опозицийних має відбути ся дня 9 с. м. Зачувати, що екзекутивний комітет правицї скликано на 14 с. м.

Відень 5 цьвітня. Турецкий амбасадор заперечує вість о стичцї турецкого войска з болгарским коло Івіл-Аґатс на турецко-болгарскій границї.

Відень 5 цьвітня. W. Allg. Ztg. доносить з Петербурга, що там настала обава, що цар

Мати ще більше наполохала ся і вже гадала вертати, але то знов ворожило нещастє і тому не лишало ся иншого виходу, як в імя Боже пускати ся в дальшу дорогу. Підкову чей прибє коваль знов. Праковский був як раз з своїми челядниками перед кузнею на дворі, де стояв поломаний віз, розтрясена борона і кілька коліс. Але як він сьмішно виглядав! — ледве можна було в нім пізнати сьвяточно прибраного, недїльного співака. Єго лице було цїле чорне від вугля, так що білка очий ярко відбивали від него, закочені рукави позваляли також бачити чорні як саджа руки, а его одїж мала повно дїр випалених іскрами.

Коли побачив, що моя матїр вилазить з воза, усьміхнув ся і з поважанем низько поклонив ся капелюхом.

— Наш кінь згубив підкову, пане Праковский.

— Дякую, увійде—відповів коваль чемно.

— Коби ви були такі добрі і прибили єї знов.

— Она небіжка, вже давно небіжка — відповів сумно і затер руки. — Що дїяти, Божа воля, чоловік не може головою муру пробити.

Фірман Мішка зміркував, що розмова іде якось зле, тому рішив коротко річ представити, вложив ковалеви в руку підкови і крикнув єму над ухом:

— Прибийте, то пане майстер.

Праковский взяв ся сейчас до роботи. Коня випряжено, привязано до стовпа і Мішка держив передну его ногу так довго, доки підкова не була прибита. Між тим Праковский не переставав говорити:

— Так, так, я сам одинокий як палець. Маю правда сина і то цїла гордість і радість моя, але з него зробив ся великий пан. От, дурницю чоловік зробив, що его так виховав. Для кого? Для короля. А чи король менї коли що дав? Або то довго потреває, заки Шандор стане ґенералом, а тодї буде певне встидати ся свого вітця. А однако і ковалем не можна гордити. В старих лїтописях читав я, що навіть цар Петро Малий займав ся у вільних хвилях ковальством.

— Петро Великий, мамо!

— Ех, мовчи, то всьо одно.

— Мій син тепер дома, але відтак знову не побачу его довгий час. А може навіть не буде міг приїхати на мій похорон. Бо я чую, що зі мною вже конець, сили опускають мене і всьо ослабає. Великого молота вже не годен підняти і не чую як дзвінок дзвонить. Одним словом молот мусїв би бути маленький, а дзвінок великий.

Усьміхнув ся на ті слова.

— Менї аж серце стискає ся, коли погадаю, що его відпустка вже вскорі скінчить ся і він знов від'їде. Якесь причуте каже менї, що я его вже більше не побачу, а в ночи мучать мене страшні сни.

Матери жаль було старого і она крикнула до него весело:

— Лиш нїчого не бійте ся, пане Праковский. Ваш син вскорі знов верне. Як зачуваю, то він вже тут добре увязаний.

Старий видивив ся на матїр, немов би своїм ушам не вірив і повторив відтак поволи:

— Тут увязаний.

— Ага, увязало его хороше дївоче волосє — крикнула мати прикладаючи руку до уст, аби голоснїйше сказати.

Глухий коваль опустив молот як пригомшений. Він цїлком вийшов з свого звичайного, щоденного способу говореня і сказав торжественно:

— А хтож то має бути та панна, — о котрій бесїда?

— Та прибийте вже раз ті гвозді, майстре — напирав візник.

— Мовчи, дурний хлопе! — загремів Праковский — тепер вбивають ще глубше гвізди в моє серце.

Мати побачита тепер, що не зробила нїчого доброго, але, мій Боже, була цікава і любила послухати новини — от, як кожда жінка.

— Говорю о паннї Ґаль — сказала нахиляючи ся до его уха.

Коваль засьміяв ся.

— Ну, то знали що найти. Мій син взагалї не говорив ще нїколи з панною Ґаль. Від десятьох лїт гніваємо ся з Ґалями, від коли на імянинах того драба висьміяли мене. А відтак і дївчина! Она має в очах щось страшного, я все стрясу ся, як она на мене подивить ся. Нї, ласкава панї, я люблю мого сина, але колиб він наш герб — коваль був справдї шляхтичем — опоганив звязию з тою нужденною родиною, то я розбив би єму голову.

Він говорив з такою злостию, що з очий аж іскри сипались, а зуби скреготїли; при тім ударив так сильно молотом по підкові, що аж залунало. Той гвізд повинен би був тримати ся ще при кістяку конини.

Вскорі почав знов гнївати ся на Ґаля.

— То не чоловік, прошу панї, він гірш дикого зьвіра. Коби він був лиш хапчивий і робив другим зле, аби мати з того користь, то ще пів біди, але то робить він для чистої приємности, з любви до злого. Коли був ще здоровий, лїз до нашого потока; там береги високі і не видко як чоловік стоїть. Отже він ждав там аж не наджене пастух кози, ловив одну по другій і випускав їх молоко до води, бо гадка, що бідні вдови і їх дїти підуть голодні спати, радувала его погане серце.... Виджу по ваших очах, що не вірите менї, але Бог сьвідком, що правду кажу. Єго не любить нїхто на сьвітї, навіть его пес.

Підкова була прибита і мати хотїла спитати, що винна; однако коваль замітив то і

розгніваний новими непокоями студентскими готов замкнути університет на цілий рік.

Будапешт 5 цьвітня. Будапешт. бюро кореспонденцийне єсть уповажнене з найкомпетентнійшої сторони заявити, що приписувана Банфі'му брошура о політиці национальній на Угорщині не вийшла від него і він не має з него нїякої звязи.

Білград 4 цьвітня. Помер тут вчера довголітний президент скупштини Катіч.

Лінц 5 цьвітня. Підчас великодних сьвят перейшло на протестантизм знову 7 католиків. Разом досп перейшло на протестантизм 128 католиків.

Атини 4 цьвітня. Цілий кабінет подав ся до димісиї і король приймив єї.

Атини 5 цьвітня. Місию утвореня нового кабінету одержить мабуть Теотокіс.

Берлин 5 цьвітня. Loc. Anzeig. доносить, що до середної Азиї вибирає ся нова експедиция наукова під проводом Козлова. Цар призначив на ту експедицию 50.000 рублів.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

— Пошукує посади півець церковний, кавалер, літ 26, науку дяківства відбув у Львові при архікатедр. церкві сьв. Юра, уміє провадити хор і розуміє ся на крамарстві. Ласкав і зголошеня під адресою: Іоан Драґан, Лисичинці, ч. 15. послід. почта: Новеселокол о Підволочиск.

Ч. 80. Позаяк Ваші питаня вимагали ширшого обговореня, то ми були змушені відложити їх до догіднїйшої пори і тепер відповідаємо: Наведеної Вами ґеоґрафії не знаємо, але із присланого цитату з неї видимо лиш то, що она писана тяжко ученим стилем, і тому мабуть сама річ для Вас стала ся незрозуміла. Деякі „учені" бачите люблять так писати, щоби їх як найменше людий розуміло; дуже часто осягає ся тим двояку цїль: заслонюєсь брак власного ясного понятя річи і надає ся собі великої учености. Правдивий учений виложить річ зовсїм ясно і зрозуміло для кождого, для кого она взагалї може бути приступна. Як би автор згаданої книжки був і зовсїм ясно розповів причину зміни вітрів, то не потребував би був говорити о відклоненю вітрів на право або ліво, бо се єсть взглядна річ і зависить від того, як хто уставить ся; що для одного може бути на право, буде для другого на ліво. Через то автор лиш запутав свій виклад і зробив єго незрозумілим. Річ має ся так: Воздух, що єсть доокола землі, обертає ся разом з нею із заходу на всхід доокола єї оси, а єго частинки, так само як і частинки землї, мають в тім руху дуже неоднакову скорість. Місця землї на рівнику порушають ся найскорше і роблять около 20 кільометрів на мінуту; воздух над тими місцями порушає ся в тім самім напрямі ще скорше. Чим дальше від рівника до бігунів, тим поволійше порушають ся місця на земли від заходу на всхід а на бігунах тайже майже стоять. То місце, де н. пр. Відень (48. степ. півн. шир.) робить на мінуту 18 і пів кільометра, а місце де Петербург (60. степ. півн. шир.) робить вже лиш несповна 14 кільометрів на мінуту. Так само і воздух. Але крім того оборотового руху дістає воздух ще й инший: В горячій полосї, на 23 степенів по обох боках рівника воздух сильно огріває ся, стає рідкий, легкий і підоймає ся в гору, а остудивши ся там, спливає на оба боки до бігунів, в один бік до північного, в другий бік до полудневого бігуна. Рівночасно напливає сподом попри землю в то порожне місце, що лишило ся по горячім воздусї на рівнику, студений воздух з двох боків, від північного і від полудневого бігуна. Тепер же так (на північній півкули): Воздух на бігуні має дуже маленьку скорість оборотову (на всхід) і суне ся, задержуючи ту скорість, рівночасно на полудне до рівника; він суне ся н. пр. в ту сторону, як єсть Петербург. Заким же він посуне ся понад то місце, то Петербург єму вже втече на всхід бо порушає ся борше, а під той воздух посуне ся н. пр. місто Упсаля в Швеції. Виходить з того, що студений воздух, ідучи з півночи від бігуна на полудне, не міг всюди додержати кроку з землею і прилишив ся позаду на заході, коли тимчасом земля пігнала на всхід. Люди в Упсали, що почують той студений вітер, не почують єго безпосередно від півночи, але більше від всходу, бо они під'їдуть до него з землею; длятого буде то для них північно-всхідний вітер (на полудневій півкули буде то полудневo-всхідний вітер). Коли з Упсалї той студений воздух (вітер) буде ще дальше іти на полудне в сторону н. пр. як Відень, то коли горою дійде в то місце, земля з Віднем вже втече попід него на всхід а під него за той час прийде н. пр. Париж. Тим способом студений північний воздух прилишить ся ще більше на заході. Коли він вийшов з бігуна на всхід від Шпіцберґів на 30-ім степени всхід. довготи (від Парижа) то не зайде по тім самім полуденнику аж до рівника, лиш буде оставати єї що раз більше позаду на заході, як коли б то він клонив ся все в бік на захід (або, коли станете лицем до північи, можете сказати: на ліво). Чим дальше на полудне, тим більше буде той вітер виглядати на всхідний і він на яких 20 степенів від рівника на північ (або на полудне) віє майже через цілий рік. Той вітер називає ся пасатом, а мореплавці користають з него: вітрилові кораблї пливуть насамперед на полудне, щоби дістати ся в той вітер, а відтак дають ся єму гнати на захід до Америки. Зовсїм противно діє ся з тим теплим воздухом, що з рівника іде горою до бігунів. Він має велику скорість на всхід, і перебігає землю. Той воздух що суне ся горою з тих сторін де н. пр. Панама в Америці, на північ, не піде просто на північ н. пр. до Флориди, але пожене дальше і ще скорше, як земля, на всхід та здогонить від заходу Анґлію і Францию, перебіжить їх ще дальше і прийде аж до нас яко полудневo-західний вітер. На полудневій півкули буде такий вітер іти з північного заходу. (І знов коли хочете, можете сказати, що воздух буде бокувати на право, розуміє ся коли лицем станете до північи). Чи розумієте тепер? В наведеній Вами ґеоґрафії той додаток: „w obu razach zboczenie to i t. d." єсть таке потрібне як діра в мості. (Дальші відповіди пізнїйше). — **І. Фаст. в Бук.:** То правда, що правительство надавало давнїйше землї в Боснї, позаяк богато ґрунтів лежало пусткою. Чи нинї оно ще надає — того не знаємо; але сумнїваємо ся. То би треба розвідати найліпше у краєвого правительства в Сараєві (k. k. Landesregierung in Sarajewo) і до него треба би подавати просьбу, як би хтось хотів одержати ґрунт. Їхати до Боснї не спитавши напеpед правительства, чи оно дасть яку землю, значило би зруйнувати ся. Вірте нам і будьте переконані, що цїлий рух еміґраційний викликують лиш аґенти, котрі хотять заробити на темноті руского хлопа а піддержують той рух ті люди, котрі хотїли би селяньскі ґрунти, хоч і як они малі і нужденні, дістати в свої руки. Такі ґрунти в руках розумнїйших людий як наші селяни суть маєтками і тому єсть так богато ласих на них. Але негадайте, що тими ласими то лиш жиди — борони Боже, тих ще найменше. Анї Бразилія, анї Канада, анї Босна не для наших селян; то все лиш погана і несовістна спекуляция всїляких аґентів і людий, що криють ся поза тими аґентами. Оповістку дамо иншим разом. — **А. Б. В.:** Тепер чи вже не запізно приготовлювати ся до матури. До кінця року шкільного лишає ся вже ледви півчетверта місяця, а Ви хочете в тім часї внучити ся того, що учать в семінариї через 4 роки, та ще й питаєте, чи можна самій приготовити ся до матури, а навіть не знаєте яких книжок на то потреба. Ми би радили Вам найліпше пошукати знакомства, якоїсь учительки, котра вже зробила іспит і та нехай би Вас підучила а в слїдуючім роцї можете, коли маєте великі здібности, зголосити ся до матури. Бувають бачите, семінаристки, що кінчать так само 7-му клясу а мимо того ходять ще 4 роки до семінариї. Приватисток питають так само як і других і треба знати всї предмети.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

Заки она ще вспіла отворити уста, він до кузнї і почав там так ковати розпалене желїзо, що іскри скакали на всї сторони.

— Не входіть сюди, бо іскри можуть вам попалити одїне! — крикнув з середини.

І так мусїли ми не заплативши від'їхати. Поля стояли вже в сумнім сьвітлї осени. На лугах цвили послїдні цьвіти, що прийшли на похорон всїх своїх попередників. Букові і березові лїси прибирали чим раз жовтїйші краски, листє опадало, мурава стала якась сїра а ялівець почорнів. Всьо почало роздягати ся, аби невдовзї прибрати ся в нову зимову одежу.

Так приїхали ми до ріки, що вючи ся перетинала в кількох місцях дорогу. Один з містків на ріцї був ушкоджений, не знати чи повінь чи злодїї вирвали з него кілька дощок.

Мішка пошкребтав ся в голову але вкінци прийшов на гадку об'їхати лїсом і винайти брід аби переїхати ріку і дістати ся знов на дорогу. Ми з материю мали іти через лїс пішки, бо мати бояла ся сидїти на возї, що міг вивернути ся.

Ми пристали на раду Мішки.

Ледве уйшли ми кілька кроків, коли відозвав ся дзвінкий голос:

— Сюди, сюди, Шандоре, я тут!

Кожде слово звучало виразно і ясно.

— Хтось говорив — шепнула мати боязливо, бо не могла собі представити лїса без розбійників. — Вертаймо до воза дитино.

— Алеж мамо.

Голос звучав так мило, так солодко; я й не гадав о страху, а противно мене тягнуло щось аби побачити, хто клекав. Тому увійшов я в гущавину і коли розгорнув обома руками галузє і корчі, станув мов вкопаний від зачудованя на малій поляницї. Там сидїла — чи то правда? — Пірошка Ґаль на мураві, з повною запаскою цьвітів і вязала з них китицю.

Наполохана скрикнула і поблїдла відтак як стїна.

— То ви, Павле? — спитала придавленим голосом — як ви сюди зайшли?

В одній хвили я всьо зрозумів. Пірошка дожидала поручника. Тут в лїсї сходили ся звичайно разом, а час і місце назначували собі листами, що вкладали в цьвіт мельона.

Непонятна великодушність наповнила мене, сам не знаю чому, може тому, що мати була недалеко, бо властиво ненавидів я їх обоє з цїлого серця.

— Тс! Нї слова, тут близько моя мати. Я всьо знаю, але не скажу нїчого. Головна річ, аби она не довідала ся, бо тодї цїла річ рознеслась би.... Бувайте здорові.... Іду вже, мамо, я лиш пптав о дорогу.

Пірошка поглянула на мене з вдячностию і майже зворушена.

— Ви добрий хлопець — шепнула; відтак вибрала дикий гвоздик з поміж цьвітів і подала менї.

Але у мнї обудила ся нараз злість.

— Не потребую! — сказав я грубо і пішов.

Мати ждала на стежцї і спитала, з ким я говорив.

— Там дальше в долинї можна переїхати через потік! — крикнув я до візника, що все їхав понад берег.

— Хтож там був? — спитала мати ще раз.

— Якась дївчина, збирала гриби чи ягоди; щось такого.

— Ти так говориш, як би о якій зьвіринї, а не знати о якій; так як старий Праковский.

— Таж я казав, мамо, що то була дївчина.

В тій хвили затріщало в корчах і хороший Шандор Праковский з рушницею на плечи вийшов з гущавини.

(Дальше буде).

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).